

NØYAKTIGHET: Det er lettere å produsere ei perfekt konsentrisk kule i homogent metall enn å fylle en fancy koppermantel med bly. Her kan en faktisk se litt ujevnheter i mantelen, noe som naturlig nok forstyrrer presisjonen.

**ULIKE ARBEIDS-
FORHOLD:** Det er opplagt at du ikke ukritisk kan velge ei hvilken som helst .30-kaliberkule da du ser hvor forskjellige utskyttingsrampene er.

EKSPANSJONSVILJE:

Dette er hva jeg liker å sjekke ut før jeg drar på jakt. Her ser du noen ytterpunkter. Sciroccoen til venstre fikk denne formen på 600 meters hold fra en .308 Win. Barnes X i midten slik den blir seende ut på snaue 400 meters hold og Naturalisen får trutmunn på om lag 170 meters hold.

DE FLESTE ER NOK enige om at det er fornuftig å koste på seg skikkelige kuler til storviltjakt. Det er en kjensgjerning at premiumkuler etter hvert har gjort det mulig å bruke mindre kalibre til større jobber. Husk at det er kula som dreper viltet, ikke patronen.

Jeg har sett på utvalget i kaliber .30, som er et mye brukt kaliber. Veldig mye. Og så er det et kaliber som blir brukt i flere forskjellige patronkonstruksjoner. Det betyr altså at de samme kulene kan brukes i patroner med høyst forskjellig utgangshastighet (Vo).

I alt 19 forskjellige kuler har jeg moret meg med, og funnet at det er meget god kvalitet på de aller fleste, men ikke alle er like ideelle i patroner med moderat hastighet.

Vekt. Jeg har forsøkt å holde vekta på blyfylte kuler på 180 grs. Det er ei meget kulant vekt. Selv om mange vurderer den litt tung i .308 Win., så finner vi den som fabrikkkladet versjon i de aller fleste kalibervarianter i .30-familien.

De homogene kulekonstruksjonene i testen har ei vekt på 165 grs. Dette på grunn av at lavere egenvekt gir lengre kuler med samme vekt. I mange tilfeller for lange. Den homogene konstruksjonen oppveier likevel redusert kulevekt ved å gi en utrolig høy restvekt. Og så får du litt økt utgangshastighet på kjøpet – hvis det er det du er ute etter.

Unntakene er Swiss CDP som er ei blyfylt kule, og som er testet i 165 grs fordi den rett og slett ikke lages i 180 grs. Hornady lager heller ikke sin nye InterBond i 180 grs,

og Noslers AccuBond er testet i 200 grs fordi det er den eneste varianten som lages av den kula.

Jeg hadde også håpet å få med et par varianter fra Jugoslavia, men de får komme senere.

Det var i det hele tatt ikke så enkelt å skaffe tilveie alle kulene, og spesielt de aller nyeste. Jeg brukte mye tid på å mase på tradisjonelle

importører, så de får tilgi at jeg til slutt tok beineste veien over dammen. Midway Norge skaffet nemlig det jeg manglet på ei drøy uke. Og det til hyggelige priser.

Testen. Premiumkuler er det etter hvert blitt så mange av at jeg ikke så noen hensikt i å teste konvensjonelle kuler.

Moderne jaktkuler har aldri vært bedre enn i dag. Og det betyr at om noen skal lansere noe nytt, bør det være av ypperste kvalitet. Og siden kulene er så bra, må de testes hardt for å finne forskjeller. Det finnes ingen testmedier som med sikkerhet kan by på helt naturtro arbeidsforhold for kula. Jeg kan altså ikke fortelle deg akkurat hvordan kula ser ut etter en tur gjennom elgen.

Det jeg derimot kan fortelle deg er hvordan den ser ut etter en tur gjennom to tørre og en rekke våte telefonkataloger. Realistisk eller ikke – det gir i alle fall en mulighet til å sammenligne. Og grunnen til at jeg har innført to tørre kataloger som standard er at disse viser seg å være ekstra tøffe for kula. Og klarer ikke kula disse katalogene, vil den garantert ha problemer med overarmsknokkelen på en elg også. Det er i alle fall min teori.

Jeg var primært ute etter å finne ei kule for min korte .308 Win, men siden jeg likevel var i gang testet jeg kulene i to anslags-hastigheter. En som tilsvarer hastigheten på kort hold (ca 15 meter) fra en .300 Win. Mag. eller tilsvarende patron, og en som tilsvarer hastigheten på kort hold i en .308 Win.

Når ekspansjonen stopper

Denne tabellen viser på hvilken avstand ekspansjonen uteblir.

Nr	BC	Kule	Eksp.stopp .308 Win.	Eksp.stopp .300 Win. Mag.
1	.322	Tonheim PBP	300 m	440 m
2	.300	Hirtenberger ABC	250 m	390 m
3	.505	Barnes XBT	390 m	630 m
4	.314	Combined Teknologi Fail Safe	270 m	420 m
5	.410	Swiss CDP	390 m	580 m
6	.420	Brenneke T.O.G	380 m	570 m
7	.447	Hornady InterBond	400 m	610 m
8	.361	Nosler Part. P.P.T.	380 m	560 m
9	.474	Combined Teknologi Part Gold	300 m	540 m
10	.377	Swift A-Frame	360 m	550 m
11	.507	Swift Scirocco	600 m	860 m
12	.420	Rhino Solid Shank	230 m	450 m
13	.288	Norma Oryx	320 m	460 m
14	.435	Woodleigh Weldcore PP	290 m	510 m
15	.357	Speer Trophy Bonded BC	220 m	410 m
16	.302	Lapua Naturalis	170 m	320 m
17	.402	Remington Core Lokt Ultra	320 m	520 m
18	.450	Sako Super Hammerhead	430 m	660 m
19	.588	Nosler AccuBond	450 m	710 m

I tillegg til dette har jeg gjort skyteforsøk som avslører laveste ekspansjonsgrense for hver enkelt kule. Det har jeg rett og slett gjort ved å lade ned hastigheten til ekspansjonen i vått papir uteble. Her ble det ikke brukt tørre kataloger.

Og akkurat det er meget interessant. Det har blitt en vanlig oppfatning at det skal velges ei så solid kule som mulig til storviltjakt. Tanken er god, den, men har du en patron som leverer moderat hastighet, er det lett å velge ei for solid kule. Ei kule som rett og slett ikke vil ekspandere på litt hold.

Og så kan du selvfølgelig kritisere meg for å lade ned hastigheten i stedet for å teste på reelle hold. Argumentet ditt er at denne metoden gir lavere omdreiningshastighet, og dermed en mulighet for endret ekspansjonsvillighet.

Men å teste med lav hastighet er uendelig mye mer praktisk, og at forskjellen blir borte i andre variabler. Eksempelvis vil en .308 med riflestigning 1:12" ha en omdreiningshastighet på 2540 omdreininger i sekundet med ei kule i 770 m/s. I denne delen av testen har jeg brukt ei pipe med riflestigning 1:10" og får 2365 omdr/sek med samme kula ladet ned til 600 m/s. Jeg tror i alle fall ikke at en forskjell i omdreiningshastighet på snaue ti prosent har den minste betydning for ekspansjonen.

Resultatet. Det vil være helt umulig for meg å peke på den beste kula for deg. Det ville heller ikke være riktig. Det kommer av at alle kulene i utgangspunktet må betraktes som gode jaktkuler. Det kommer dessuten

av at du som jeger har dine egne ønsker for hvordan ei kule skal være, og det kommer også av at kulene gir forskjellige resultater i forskjellige patroner.

Hvis jeg derimot legger helt spesielle forutsetninger til grunn, kan det faktisk være mulig å foreta et begrunnet utvalg, men la meg med en gang slå fast at med så mange gode kuler blir det raust med reinsdyr i karakterene.

Som nevnt er jeg altså ute etter ei kule til min kortpipede .308 Win. Med 18,5" pipe kan jeg ikke forvente en Vo på mer enn 860 m/s med ei 150 grs kule, 830 m/s med ei 165 grs kule og 770 m/s med ei 180 grs kule.

Jeg er ikke så forferdelig opptatt av kulebane, men jeg forlanger skikkelig ekspansjon på kula på alle aktuelle avstander. Jeg vil si minst 300 meter. Ikke fordi jeg vanligvis skyter på lange hold, men jeg vil vite at om det blir nødvendig skal det ikke være manglende ekspansjon som gir et uønsket resultat. Høy ballistisk koeffisient (BC) betyr ikke all verden for kulebanen, men den har ganske stor betydning for hastighetstapet. Jeg har matet et ballistisk program med BC sammen med nedre ekspansjonshastighet og funnet ut på hvilke avstand kula slutter å ekspandere hvis den skytes fra henholdsvis en kortpipet .308 Win og en standard .300 Win. Mag. Resultatene kan du se i tabellen. De inngår altså tungt i min helhetsvurdering.

Jeg er definitivt ute etter gjennomslagskraft. Heller det enn stor kulediameter, men helst begge deler. Og da sier det seg selv at restvekta må være høy.

Jeg vil ha ei kule som gir en grei presisjon, og som ikke gir for mye mantel i pipa.

Jeg setter også pris på ei kule som legger igjen minst mulig skrapjern i kjøttdeigen, og så er det jo ingen ulempe om kula er tilgjengelig i fabrikkammunisjon.

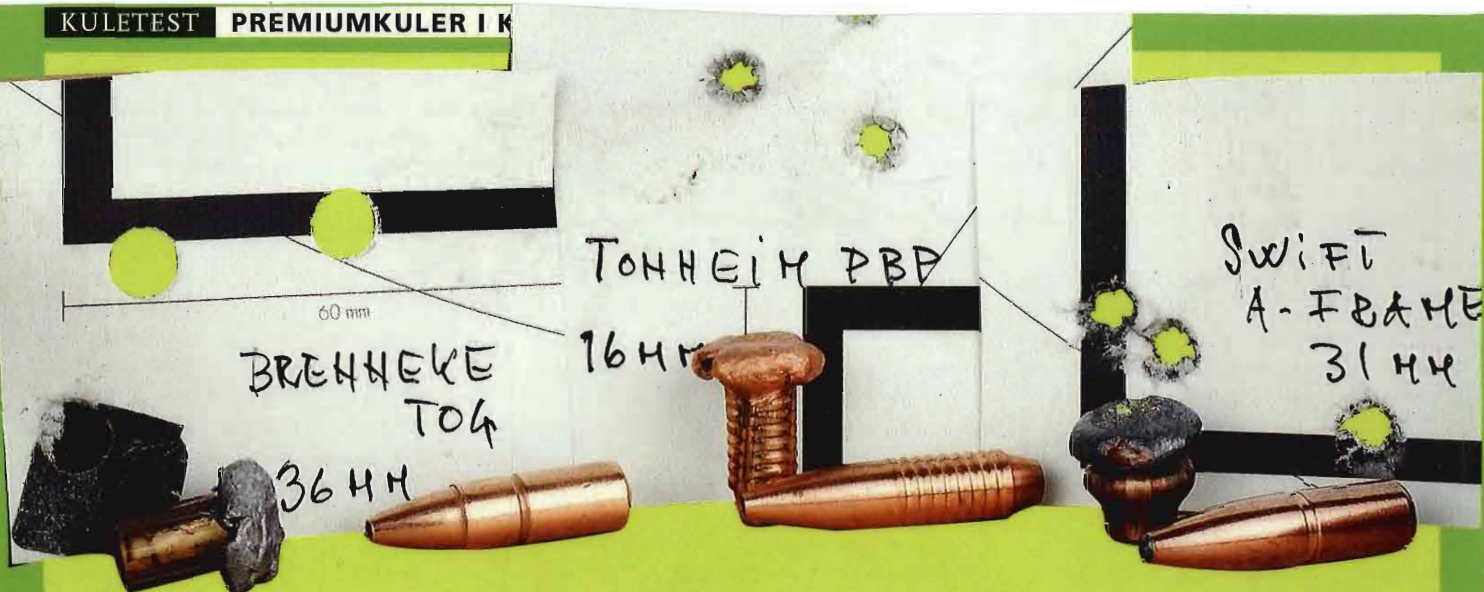

ULIK FASONG: Naturalis til venstre har en nedre ekspansjonsgrense på ca 620 m/s. PBP har samme grense ved omtrent 570 m/s. En ikke ubetydelig forskjell i utgangspunktet, men på grunn av betydelig bedre flygeegenskaper (BC) på PBP-kula blir forskjellen på maksimumsholdet enda større. Henholdsvis ca 170 meter og 300 meter.

Ekspansjon og inntrengning

Denne tabellen viser noen testresultater

Kule	Vekt	Kaliber	Restv	Inntr	Diam	Lengde
1	165	.300 WM	100 %	45 cm	17 mm	18 mm
1		.308 Win	100 %	44 cm	15 mm	21 mm
2	165	.300 Wm	88 %	39 cm	16 mm	17 mm
2		.308 Win	93 %	43 cm	15 mm	20 mm
3	165	.300 WM	100 %	44 cm	16 mm	19 mm
3		.308 Win	100 %	43 cm	15 mm	20 mm
4	165	.300 WM	100 %	46 cm	15 mm	20 mm
4		.308 Win	100 %	49 cm	14 mm	22 mm
5	165	.300 WM	91 %	33 cm	17 mm	16 mm
5		.308 Win	91 %	37 cm	15 mm	17 mm
6	165	.300 MW	90 %	32 cm	16 mm	13 mm
6		.308 Win	90 %	41 cm	15 mm	17 mm
7	165	.300 WM	76 %	38 cm	16 mm	11 mm
7		.308 Win	85 %	36 cm	17 mm	13 mm
8	180	.300 Win	65 %	51 cm	13 mm	12 mm
8		.308 Win	72 %	44 cm	13 mm	14 mm
9	180	.300 Win	88 %	41 cm	15 mm	17 mm
9		.308 Win	89 %	43 cm	14 mm	20 mm
10	180	.300 WM	94 %	42 cm	17 mm	16 mm
10		.308 Win	92 %	45 cm	14 mm	15 mm
11	180	.300 WM	78 %	35 cm	16 mm	10 mm
11		.308 Win	83 %	35 cm	16 mm	14 mm
12	180	.300 WM	92 %	33 cm	19 mm	17 mm
12		.308 Win	98 %	36 cm	19 mm	21 mm
13	180	.300 WM	67 %	35 cm	16 mm	10 mm
13		.308 Win	74 %	34 cm	16 mm	12 mm
14	180	.300 WM	74 %	36 cm	18 mm	11 mm
14		.308 Win	86 %	36 cm	18 mm	15 mm
15	180	.300 WM	81 %	37 cm	16 mm	14 mm
15		.308 Win	84 %	37 cm	16 mm	16 mm
16	180	.300 WM	99 %	48 cm	14 mm	18 mm
16		.308 Win	100 %	44 cm	14 mm	21 mm
17	180	.300 WM	42 %	21 cm	30 mm	7 mm
17		.308 Win	28 %	14 cm	23 mm	5 mm
18	180	.300 WM	63 %	34 cm	15 mm	11 mm
18		.308 Win	76 %	40 cm	14 mm	14 mm
19	200	.300 WM	72 %	40 cm	16 mm	15 mm
19		.308 Win	79 %	41 cm	15 mm	18 mm

STØRRE HULL: Inntrengning er viktig, men det gjør godt med litt diameter også. Du får velge kombinasjon selv. Her har Rhino til venstre en diameter på 19 mm og en inntrengning på 36 cm. Tallene for Nosler Partition til høyre er 13 mm og 44 cm.

PÅ PALLEN: Etter en pirkete finsikting av konkurrentene er dette medaljekandidatene til den korte .308'en min. Men jeg kunne garantert ha levd lykkelig med de fleste andre også.

Ut fra disse ønskene vil jeg prøve å finne en favoritt eller to. Du som sitter med en .300 Win. Mag. eller en .30-378 Wby Mag. har helt andre forutsetninger for å velge kule og må vektlegge andre egenskaper. I ditt tilfelle vil jo ikke min vurdering ha noen verdi, men sånn er det. Da får du heller bruke de nakne testresultatene til å lete etter din egen favoritt (se tabellene).

Mitt valg. Som sagt, her er det så utrolig mye bra at det stort sett blir bare gode karakterer. Målet var å finne et lite antall kuler som jeg til slutt kunne reise på skytebanen med for å prøve presisjonen i rifla mi. Og da må det sorteres med hard hand.

Det første jeg gjorde var å sortere ut kuler som rett og slett ikke duger. Remington Core Lokt Ultra tålte ikke ekspansjonstesten, men det var også den eneste.

I neste omgang valgte jeg de kulene som hadde vist en inntrengning på 40 centimeter eller mer skutt fra en .308 Win. Hvorfor akkurat 40 cm? Ett sted måtte jo grensa være. Det var dessuten naturlig siden det herfra var et markert hopp ned til neste kule.

Deretter skviset jeg ut de kulene som ikke holder mitt krav til en tydelig ekspansjon på 300 meters hold, og så stod jeg igjen med følgende kuler: Tonheim PBP, Barnes XBT, Brenneke TOG, CT Partition Gold,

Swift A-Frame, Sako Super Hammerhead og Nosler AccuBond.

Alle sammen kuler i spitzeklasse, men det var fremdeles litt for mange å reise på skytebanen med. Jeg la deretter inn et ønske om liten materialavgang og satte kravet til maks. ti prosent. Det ga meg et knippe som består av Tonheim PBP, Barnes XBT, Brenneke TOG og Swift A-Frame.

Som du ser har jeg ikke lagt prisen inn som et moment. Personlig synes jeg ikke det spiller noen vesentlig rolle i jaktbudsjettet, men er du av en annen mening ser du at prisvariasjonene er ganske stor. Det er ingen sak å velge et knippe rimelige og fremdeles meget gode kuler.

Blant mine favoritter er det altså to homogene løsninger som begge har egenskaper helt i toppen, men samtidig har homogene kuler tradisjonelt hatt en lei tendens til å sette av mer mantel i pipa enn andre kuler. Jeg har en del erfaring med det, og nettopp av den grunn vil jeg rett å slett ikke bry meg med å gjøre noen flere tester med Barnes X. Jeg orker bare ikke mer mantelskrubbing. I rettferdighetens navn skal det sies at Barnes nå har kommet med ei ny kule (*Triple Shock Bullet*) som er utstyrt med tre dreide riller på kulekroppen, nettopp for å minske mantelavsetningen. Disse hadde jeg altså ikke med i testen, men om

jeg så hadde hatt er det likevel ikke sikkert at jeg kunne ha sagt noe om mantelavsetningen bare etter disse testskuddene.

Tonheim PBP, derimot, har jeg i løpet av det siste året ikke hatt problemer med i så måte. Så er da også rillene på bæreflatten et varemerke på disse kulene.

Brenneke TOG er ei splitter ny loddet kule, og oppviser helt andre egenskaper enn tidligere kuler fra samme produsent. Her har tyskerne endelig laget ei storviltkule etter skandinavisk ønske.

Swift A-Frame er velkjent for de fleste, men det overrasket meg litt at den hadde såpass ekspansjonsvilje at den passer for en karabinstump i .308 Win.

Etter en rask tur på skytebanen med en tilfeldig testladning med N540-krutt bak alle tre kulene ser jeg at alle mine tre alternativer vil duge i massevis for jakt, men tordenvær og sprutregn satte en stopper for skytinga etter ei treskuddsgruppe med hver av ladningene. Jeg må nok skyte litt mer da blinken tørker, men foreløpig er jeg godt fornøyd. Brenneke Tog ga meg 36 mm, Swift A-Frame ga 31 mm og PBP satte ei rose på 16 mm.

Og dette var med en kikkert med fem gangers forstørrelse og betydelig parallakse på 100 meter. Jeg bare nevner det! ■

Nosler Partition P. PT.

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårdshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 6,60/stk

- + • Voldsom inntrengning
- Ekspansjonsvillig
- • Liten diameter
- En del splintavgang

Woodleigh Weldcore P .P.

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårdshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 7,86/stk

- + • God diameter
- • Litt ekspansjonstreg
- Litt splintavgang

Swiss CDP

Leverandør: Norma, Oslo (tlf: 22 79 74 00) www.norma.as
 Pris: kr 11,49/stk

- + • God diameter
- Ekspansjonsvillig
- Lite splintavgang
- • Ingen åpenbare

Combined Technologi Fail Safe

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårdshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 8/stk

- + • God inntrengning
- Ingen splintavgang
- • Ekspansjonstreg

Swift A-Frame

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårdshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 11,80/stk

- + • God inntrengning
- Lite splintavgang
- Ekspansjonsvillig
- • Ingen åpenbare

Norma Oryx

Leverandør: Norma, Oslo (tlf: 22 79 74 00) www.norma.as
 Pris: kr 6,98/stk

- + • God diameter
- Ekspansjonsvillig
- • En del splintavgang

Barnes XBT

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårdshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 6,92/stk

- + • God inntrengning
- God diameter
- Ingen splintavgang
- Ekspansjonsvillig
- • Kjent for å legge igjen mantel

Swift Scirocco

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårdshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 6,92/stk

- + • God diameter
- Ekspansjonsvillig
- • Litt splintavgang

Speer Trophy Bonded

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårdshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 15,36/stk

- + • God diameter
- Ekspansjonstreg
- • Litt splintavgang

Hirtenberger ABC

Leverandør: Parabellum, Notodden (tlf: 35 02 72 80)
www.parabellum.no Pris: kr 14,40/stk

- + • God inntrengning
- God diameter
- Lite splintavgang
- • Ekspansjonstreg

Sako Super Hammerhead

Leverandør: Ing. Rolf Aaberg, Lyngdal (tlf: 38 34 56 34)
www.aaberg.no Pris: kr 5,50/stk

- + • God inntrengning
- + • Ekspansjonsvillig
- • En del splintavgang

Tonheim PBP

Leverandør: Arms & Ammo v/Kjell Tonheim, Eikefjord
 (tlf. 57 74 90 95) www.arms-ammo.no Pris: kr 16/stk

- + • God inntrengning
- + • God diameter
- + • Ingen splintavgang
- + • Ekspansjonsvillig
- • Ingen åpenbare

Hornady InterBond

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 5,88/stk

- + • God diameter
- + • Ekspansjonsvillig
- • Litt splintavgang

Nosler AccuBond

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 7,34/stk

- + • God inntrengning
- + • God diameter
- + • Ekspansjonsvillig
- • Litt splintavgang

Remington CoreLokt Ultra

Leverandør: Jakt & Friluft, Arendal (tlf: 37 06 07 00)
www.jaktogfriluft.no Pris: kr 14,90 (for hele patronen)

- + • Ekspansjonsvillig
- • Liten inntrengning (splintrer i tørre kataloger)

Lapua Naturalis

Leverandør: Magne Landrø AS, Lillestrøm (tlf: 63 8162 87)
www.landro.no Pris: kr 9,95/stk

- + • Meget god inntrengning
- + • Ingen splintavgang
- • Meget ekspansjonstreg

Brenneke TOG

Leverandør: Brenneke GmbH, Langenhagen
www.brenneke.de Pris: ikke opplyst

- + • God inntrengning
- + • God diameter
- + • Ekspansjonsvillig
- + • Lite splintavgang
- • Ingen åpenbare

Combined Technologi Partition Gold

Leverandør: Midway Norge AS, Vegårshei (tlf: 37 16 91 00)
www.midway.no Pris: kr 6,92/stk

- + • God inntrengning
- + • Lite splintavgang
- + • Ekspansjonsvillig
- • Ingen åpenbare

Rhino Solid Shank

Leverandør: Rafdal & Kvale, Førresfjorden (tlf: 52 77 02 20)
www.jaktvaapen.com Pris: kr 9,80/stk

- + • Meget stor diameter
- + • Lite splintavgang
- • Ekspansjonstreg

NB:

Alle vurderingene er gjort for .308-hastighet.

KARAKTERSKALAEN

	Uvanlig godt kjøp
	Meget bra
	Godt kjøp
	Godkjent
	Tvilsomt kjøp
	Anbefales ikke